

Nr 45.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till förordning med särskilda bestämmelser om avdrag m. m. vid 1922 års taxering till bevillning av inkomst; given Stockholms slott den 3 februari 1922.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till förordning med särskilda bestämmelser om avdrag m. m. vid 1922 års taxering till bevillning av inkomst.

GUSTAF.

F. V. Thorsson.

Förslag

till

förordning med särskilda bestämmelser om avdrag m. m. vid 1922 års taxering till bevilning av inkomst.

Häri genom förordnas, att vid 1922 års taxering till bevilning av inkomst skola, i stället för de i 8 § 2 mom. fjärde och femte styckena och 12 § 3 mom. av gällande bevillningsförordning ävensom 11 § av de vid samma förordning fogade särskilda anvisningar till ledning vid taxeringen meddelade föreskrifter, följande bestämmelser lända till efterrättelse.

1 §.

Har skattskyldig hemmavarande eller av honom helt eller delvis underhållet barn under 21 år, skall den skattskyldige taxeras för sådan barnets inkomst, som bör i mantalsskrivningskommunen taxeras till bevilning,

därest denna inkomst tillsammans med barnets i andra kommuner till bevilning taxerade inkomster icke minst uppgått till:

om barnet är mantalsskrivet inom ort tillhörande

ortsgrupp	I eller II.	610	kronor,
	»	III	620 . »
	»	IV	670 »
	»	V	770 »

och barnet ej självt skall taxeras till inkomst- och förmögenhetsskatt.

Skulle i fall, då skattskyldig taxeras för barns inkomst, avdrag, vartill den skattskyldige jämlikt 11 § 2 mom. 4:o) bevillningsförordningen är berättigad, överstiga hans inkomst, må det överskjutande beloppet avräknas från barnets behållna inkomst, men må däremot icke, därest avdrag, vartill barn enligt samma lagrum varit berättigat, överstiger barnets inkomst, överskjutande beloppet avräknas från den skattskyldiges eller övriga barns behållna inkomst.

2 §.

Därest bevillningsfrihet enligt 12 § 2 mom. bevillningsförordningen ej åtnjutes, skall den i mantalsskrivningskommunen beskattningsbara inkomsten för i riket mantalsskriven svensk medborgare bestämmas enligt följande grunder:

a) Från den taxerade inkomsten avräknas såsom skattefritt avdrag: *dels*, om den skattskyldige är mantalsskriven inom ort tillhörande

ortsgrupp	I	450 kronor,
»	II	500 »
»	III	600 »
»	IV	650 »
»	V	750 » ;

dels ock 150 kronor för en var av nedan angivna personer:

hustru;

hemmavarande eller av den skattskyldige helt eller delvis underhållet barn, därest barnet icke uppnått 21 år och ej skall självt taxeras till inkomst- och förmögenhetsskatt samt dess sammanlagda inkomster av beskaffenhet att kunna taxeras till bevillning icke uppgått till minst de i 1 § för vederbörande ortsgrupp angivna belopp;

husföreståndarinna, därest den skattskyldige äger åtnjuta avdrag för henne vid taxeringen till inkomst- och förmögenhetsskatt.

För barn, vars föräldrar båda leva men icke äro gifta med varandra, skall, därest enligt ovan givna bestämmelser båda föräldrarna skulle vara berättigade till avdrag, endast modern eller, om barnet vistas hos fadern, endast denne åtnjuta avdrag.

Den del av den taxerade inkomsten, som överstiger vad sålunda skall avdragas men icke dubbla summan därav, medräknas till hälften; återstoden av den taxerade inkomsten medräknas i sin helhet.

b) Den slutsumma, som sålunda erhålles, utgör den beskattningsbara inkomsten med iakttagande dock av följande:

1) Den beskattningsbara inkomsten må ej med tillämpning av de under a) angivna bestämmelser sättas lägre, än att den tillsammans med den skattskyldiges i andra kommuner taxerade inkomst motsvarar hans inkomst av förmögenhet, beräknad till fem procent av den uppskattade förmögenheten.

Därest skattskyldig vid nästföregående års utgång ännu icke uppnått sexton års ålder, eller därest skattskyldigs förvärvsförmåga prövas hava varit nedsatt till följd av sjuklighet, olyckshändelse, ålderdom,

oförvållad arbetslöshet eller annan dylik orsak, eller därest eljest särskild anledning därtill föreligger, äger dock beskattningsnämnd, efter prövning av omständigheterna i varje särskilt fall, medgiva undantag från vad sålunda stadgats.

2) I enskilda fall, då skattskyldigs skatteförmåga på grund av särskilda omständigheter (långvarig sjukdom, olyckshändelse, ålderdom, underhåll av andra närstående än dem, för vilka han äger åtnjuta avdrag enligt a) här ovan, eller annan därmed jämförlig omständighet) är väsentligt nedsatt, må den beskattningsbara inkomsten nedsättas med högst 700 kronor under det belopp, vartill densamma vid tillämpning av de här ovan i övrigt givna stadganden eljest skolat bestämmas.

Särskilda anvisningar till ledning vid taxeringen.

Till ledning vid tillämpningen av bestämmelserna i 1 § kunna tjäna följande exempel:

1. A har en omyndig son B, vilken har en inkomst i mantalsskrivningskommunen av 400 kronor och inkomst av fast egendom i annan kommun med 150 kronor. B skall då själv taxeras för sin inkomst i den senare kommunen, under det att A skall taxeras för B:s inkomst i mantalsskrivningskommunen och får för B åtnjuta skattefritt avdrag enligt 2 § a). Hade B:s inkomst i mantalsskrivningskommunen däremot utgjort 500 kronor och hans sammanlagda inkomster alltså 650 kronor samt hade kommunen tillhört Ortsgrupp I, II eller III, skulle B hava själv taxerats för sin inkomst och A icke fått för B åtnjuta avdrag enligt 2 § a).

2. C, vilken är bosatt i ort inom Ortsgrupp I, har en omyndig son D med 500 kronors inkomst av arbetsanställning. C skall då taxeras för D:s inkomst och får för D åtnjuta avdrag enligt 2 § a). Har D:s inkomst däremot härflutit från en jordbruksfastighet med 15,000 kronors taxeringsvärde och har vid fastställande av den bevillningspliktiga inkomsten avdrag sålunda skett med 6 procent av taxeringsvärdet eller 900 kronor, har D åtnjutit så stor inkomst, att han själv skall taxeras till inkomst- och förmögenhetsskatt, och skall C då ej vid bevillingstaxeringen taxeras för D:s inkomst, liksom C ej heller får för D åtnjuta avdrag enligt 2 § a).

Till ledning vid tillämpningen av bestämmelserna i 2 § a) torde kunna tjäna följande exempel:

1. E, vilken i mantalsskrivningskommunen taxerats till bevillning för en inkomst av 500 kronor, har i annan kommun taxerats till bevillning för mera än 100 kronor och är sålunda icke på grund av bestämmelsen i 12 § 2 mom. bevillningsförordningen fri från inkomstbevillning i mantalsskrivningskommunen. Därest han är ensamförsörjare och bosatt i ort tillhörande ortsgrupp I, skall vid taxeringen till bevillning i mantalsskrivningsorten avdragas 450 kronor samt av återstående 50 kronor medräknas allenast hälften, vadan den beskattningsbara inkomsten utgör 25 kronor, vilket belopp enligt 12 § 5 mom. bevillningsförordningen skall avjämnas till 20 kronor.

Är E däremot bosatt i ort, tillhörande annan ortsgrupp, eller är han familjeförsörjare och uppgår alltså det enligt 2 § a) honom tillkommande avdrag till eller överstiger inkomsten, 500 kronor, återstår icke någon beskattningsbar del av densamma.

2. F har taxerats till inkomstbevillning för en inkomst av 840 kronor. Därest han är gift och bosatt inom ort, tillhörande ortsgrupp I, skall hans beskattningsbara inkomst beräknas sålunda, att, sedan från den taxerade inkomsten, 840 kronor, avräknats 450 kronor för honom själv och 150 kronor för hustrun eller tillhoppa 600 kronor, återstående belopp av 240 kronor upptages såsom beskattningsbart till hälften eller alltså med 120 kronor.

Därest den till inkomstbevillning taxerade inkomsten överstiger dubbla summan av de enligt 2 § a) medgivna avdrag, erhålles den beskattningsbara inkomsten genom att från den taxerade inkomsten draga ett belopp lika med $1\frac{1}{2}$ gång beloppet av de medgivna avdragen. Utgör den taxerade inkomsten 3,000 kronor och de skattefria avdragen tillhoppa 800 kronor, avdrages alltså från den taxerade inkomsten $1\frac{1}{2}$ gång 800 kronor eller 1,200 kronor, vadan återstår en beskattningsbar inkomst av 1,800 kronor.

Innebörden av stadgandena i 2 § b) belyses av följande exempel:

1. G har taxerats till bevillning för en inkomst av 3,000 kronor samt är berättigad att åtnjuta avdrag med tillhoppa 900 kronor. Vid tillämpning av enbart de i 2 § a) meddelade bestämmelserna skulle alltså den beskattningsbara inkomsten utgöra 1,650 kronor. Därest emellertid G äger förmögenhet, må — därest ej sådant förhållande, varom i 2 § b) punkt 1) andra stycket eller punkt 2) sägs, är förhanden — den beskattningsbara inkomsten icke i anledning av nämnda avdrag sättas lägre än till 5 procent av förmögenhetens vid taxering till inkomst- och förmögenhetsskatt uppskattade belopp. Har förmögenheten uppskattats

till 50,000 kronor, skall inkomsten av densamma anses hava utgjort 2,500 kronor, vartill den beskattningsbara inkomsten alltså upptages. Om förmögenheten däremot uppgår till eller överstiger 60,000 kronor, så att 5 procent därav motsvarar eller överstiger den taxerade inkomsten, blir den beskattningsbara inkomsten lika med den taxerade inkomsten.

2. H har taxerats till bevillning för en inkomst av 2,000 kronor, som enligt de i 2 § a) givna bestämmelser skall beräknas till en beskattningsbar inkomst av 800 kronor. Därest H taxerats för en förmögenhet av 32,000 kronor, skall enligt bestämmelsen i 2 § b) punkt 1) första stycket den beskattningsbara inkomsten upptagas till 1,600 kronor. Om emellertid H:s förvärvsförmåga till följd av exempelvis sjuklighet varit nedsatt till hälften, bör beskattningsnämnd tillämpa den nämnden tillagda befogenhet så, att av den vid tillämpning enbart av 2 § a) uppkommande skillnaden mellan taxerad inkomst och beskattningsbar inkomst, 1,200 kronor, hälften får avräknas å den till 1,600 kronor beräknade inkomsten av förmögenhet. Den beskattningsbara inkomsten bör alltså i detta fall bestämmas till 1,000 kronor. Därest den beräknade inkomsten av förmögenhet i stället varit 1,400 kronor eller därunder, bör i nu angivna fall förmögenheten icke föranleda höjning av den beskattningsbara inkomsten utöver vad den skulle hava utgjort vid tillämpning enbart av bestämmelsen i 2 § a), och den beskattningsbara inkomsten alltså utföras med 800 kronor.

Såsom exempel å icke särskilt angivna förhållanden, som böra föranleda taxeringsmyndighet att medgiva undantag från bestämmelsen i 2 § b) punkt 1), må nämnas de fall, att skattskyldig har att utöva omvårdnad om närstående person och på denna grund icke alls eller allenast i mindre omfattning kan ägna sig åt särskild förvärvsverksamhet, att skattskyldig avgått med pension från av honom innehavd tjänst, att skattskyldig är änka, som vid tiden för mannens frånfalle icke innehaft särskild anställning, o. s. v.

Avdrag enligt 2 § b) punkt 2) må medgivas utan hinder därav, att inkomsten är att anse såsom inkomst av förmögenhet. Sådana utgifter för annans underhåll, som avses i 11 § 2 mom. 4:o c) bevillningsförordningen, må icke åberopas såsom grund för avdrag enligt denna punkt.

Denna förordning träder i kraft dagen efter den, då förordningen, enligt å densamma meddelad uppgift, från trycket utkommit i Svensk författningssamling.

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 februari 1922.*

Närvarande:

Statsministern och ministern för utrikes ärendena BRANTING, statsråden
LINDQVIST, THORSSON, OLSSON, SANDLER, NOTHIN, SVENSSON, HANSSON,
ÅKERMAN, LINDERS, SCHLYTER, ÖRNE.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Thorsson anför:

Jag anhåller nu att få för Kungl. Maj:t anmäla frågan om vissa med den s. k. familjebeskattningen sammanhängande spörsmål samt om särskilda bestämmelser om avdrag vid 1922 års taxering till beviljning av inkomst.

Den svenska lagstiftningen om den direkta beskattningen till staten bygger beträffande här i riket mantalsskrivna svenska medborgare på principen om skattebördans fördelning i förhållande till de skattskyldigas olika skatteförmåga. Enligt 1910 års inkomstskatteförordning i dess ursprungliga lydelse sökte man vinna detta mål dels genom en progressiv skatteskala dels genom särskilda skattelindringar för skattskyldiga, vilka voro bosatta å ort med synnerligen höga levnadskostnader eller hade att underhålla minderåriga barn. Dessa lindringar fingo dock åtnjutas allenast av skattskyldiga, vilkas taxerade belopp icke överstego vissa lägre belopp. Vad särskilt avdraget för barn beträffar, ägde sålunda skattskyldig, vilkens taxerade belopp icke översteg 6,000 kronor, erhålla en nedsättning i det taxerade beloppet med 100 kronor för varje av honom underhållet barn under 15 år, dock med den inskränkningen, att för barn, som självt åtnjutit inkomst, avdraget finge tillgodonjutas blott om och i den mån barnets inkomst understeg 100 kronor. Därjämte fanns en särskild bestämmelse om rätt till avdrag för lön och underhåll åt hemmavarande barn, som biträdde i skattskyldigs verksamhet. Dessa förmåner fingo avdragas med fulla värdet, om barnet självt taxerades till inkomst- och förmögenhetsskatt, och med 200 kronor, om detta ej var förhål- landet men barnet var över 15 år, varemot intet avdrag fick ske, om

1910 års in-
komstskatte-
förordning.

barnet var under 15 år och icke självt taxerades. Denna bestämmelse innebar, att den skattskyldige kunde i viss utsträckning taxeras för barns inkomst från den skattskyldiges verksamhet.

Det visade sig emellertid snart, att dessa bestämmelser rörande skattelindringar icke tillräckligt tillgodosågo de mindre bemedlades intresse och ej heller voro nog smidigt anpassade efter olika förhållanden med avseende å levnadskostnadernas höjd och försörjningspliktens omfattning, vadan en omläggning av desamma ansågs önskvärd. Uppdrag att verkställa, bland annat, utredning rörande grunderna för en dylik omläggning lämnades år 1918 åt inom finansdepartementet tillkallade sakkunniga (inkomstskattesakkunniga), vilka år 1919 avgåvo slutligt utlåtande med förslag till ändrade bestämmelser i förevarande avseende. Detta förslag låg i huvudsak till grund för det förslag till ändring av inkomstskatteförordningen, vilket Kungl. Maj:t i proposition (nr 259) framlade för 1919 års riksdag, och vilket med vissa smärre ändringar godkändes av riksdagen.

1919 års
ändringar i
inkomstskatte-
förordningen.

Enligt 1919 års riksdagsbeslut gälla i förevarande avseende numera följande bestämmelser. Skatten beräknas icke å det taxerade beloppet utan efter ett beskattningsbart belopp, som bestämmes med hänsyn till levnadskostnadernas höjd å mantalsskrivningsorten och till antalet av den skattskyldige underhållna personer. Samtliga orter i riket indelas med avseende å levnadskostnadernas höjd i fem ortsgrupper, och äger varje skattskyldig åtnjuta ett skattefritt avdrag (ortsavdrag), som för de olika ortsgrupperna utgör respektive 600, 700, 800, 900 och 1,000 kronor. Utöver ortsavdraget åtnjutas skattefria avdrag (familjeavdrag) med 200 kronor för hustru, för varje hemmavarande eller av den skattskyldige helt eller delvis underhållet barn, vilket icke uppnått 21 år och icke skall självt taxeras till inkomst- och förmögenhetsskatt, samt för huseföreståndarinna, därest den skattskyldige är ogift samt har barn, för vilket avdrag äger rum. För den del av det taxerade beloppet, som överstiger summan av sålunda medgivna avdrag men icke dubbla summan därav, erlägges blott halv skatt, i det att denna del av det taxerade beloppet blott med sitt halva belopp ingår i det beskattningsbara beloppet. Skattskyldig taxeras för hemmavarande eller av honom helt eller delvis underhållet barns inkomst och förmögenhet, därest barnet icke uppnått 21 år och icke skall självt taxeras. På grund härav får vid inkomstberäkningen avdrag ske för lön och underhåll åt hemmavarande barn, som biträder i skattskyldig verksamhet, endast för det fall att barnet fyllt 21 år eller skall självt taxeras; i andra fall får avdrag icke ske,

och lönen och underhållet till barnet anses då icke såsom någon inkomst för barnet utan såsom en del av den skattskyldiges inkomst av verksamheten. Genom dessa bestämmelser avsågs att träffa den större skatteförmåga, som ansågs förefinnas hos familjer med barn, vilka hava egen inkomst, i förhållande till familjer med barn utan egen inkomst.

I 1920 års förslag till kommunalskattelag upptogos likartade bestämmelser som de vid statsbeskattningen gällande. Vid den föreslagna kommunala inkomstskatten skulle enligt förslaget skattskyldig i mantals-skrivningskommunen åtnjuta hälften av de avdrag (orts- och familjeavdrag), vartill han vore berättigad vid statsbeskattningen, och skulle av den taxerade inkomsten den del, som överstege sålunda medgivet avdrag men icke dubbla summan därav, blott med sitt halva belopp ingå i den beskattningsbara inkomsten. Vidare skulle skattskyldig taxeras för hemmavarande eller av honom helt eller delvis underhållet barns inkomst, därest barnet icke uppnått 21 år och icke skulle självt taxeras till kommunal inkomstskatt, och fick vid inkomstberäkningen avdrag för lön och underhåll åt hemmavarande, i den skattskyldiges verksamhet biträdande barn ske endast om barnet uppnått 21 år eller självt taxerades till kommunal inkomstskatt.

*Bevillnings-
förordningen.*

De sålunda föreslagna bestämmelserna om förvandling av taxerad inkomst till beskattningsbar inkomst upptogos oförändrade i de av 1920 års riksdag beslutade ändringarna i bevillningsförordningen, varemot bestämmelserna om skattskyldighet för barns inkomst och rätten till avdrag för lön och underhåll åt hemmavarande, i den skattskyldiges verksamhet använda barn erhöilo samma lydelse som i inkomstskatteförordningen, d. v. s. det avgörande blev, huruvida barnet uppnått 21 år eller självt taxerades till inkomst- och förmögenhetsskatt, icke huruvida barnet taxerades till bevillning.

Under nuvarande dyrtid hava Orts- och familjeavdragen icke kunnat bibehållas vid de för normala tider beräknade beloppen, utan hava de genom särskilda för ett år i sänder antagna förordningar höjts med 50 procent. Ortsavdragen utgjorde sålunda år 1921 i de olika Ortsgrupperna 900, 1,050, 1,200, 1,350 och 1,500 kronor samt familjeavdragen 300 kronor för varje person. Vid bevillningen utgjorde de skattefria avdragen hälften av de vid statsbeskattningen gällande, dock i förekommande fall avrundade nedåt till jämna femtiotal kronor.

*Provisorisk
höjning av de
skattefria
avdragen.*

Redan under förarbetena till 1919 års ändringar i inkomstskatteförordningen uttalades farhågor, att de föreslagna bestämmelserna om

*Kammar-
rätten 1919.*

föräldrars skattskyldighet för barns inkomst skulle i vissa fall medföra olägenheter. I det yttrande, som kammarrätten den 31 januari 1919 avgav över inkomstskattesakkunnigas förslag, anförde sålunda kammarrätten:

»I förslaget hava sakkunniga utvidgat tillämpningen av den utan tvivel riktiga principen, att familjens samfällda skatteförmåga bör mätas efter dess samfällda inkomst och förmögenhet. Det måste följaktligen anses principiellt riktigt, att hemmavarande barns inkomst upptages till beskattning jämväl i det fall att samma inkomst understiger ortsavdraget.

Enligt förslaget har beskattningen av hemmavarande barns inkomst så anordnats, att därest barnet är under 21 år och dess inkomst icke överstiger ortsavdraget, skall fadern eller modern därför taxeras. Överstiger inkomsten ortsavdraget, skall barnet självt taxeras för densamma; har barnet uppnått 21 års ålder och dess inkomst icke överstiger ortsavdraget, lämnas inkomsten obeskattad. Härvid bortses nu från den verkan, befintlig förmögenhet kan utöva å det taxerade beloppets storlek.

Emellertid leder den av sakkunniga sålunda föreslagna anordningen, i följd av systemet med ortsavdragen och beskattningens egenskap att vara progressiv, till mindre tillfredsställande resultat, i det att, då barnens inkomst taxeras hos någondera av föräldrarna, dennes skatt kan bliva icke obetydligt högre än de sammanlagda skattebeloppen, som eljest skolat belöpa å både honom och barnen. Det kan sålunda inträffa, att, så snart barnet blir myndigt eller dess inkomst ökas så att det överstiger ortsavdraget, den samfällda skattebördan minskas. Förutom det principiellt oriktiga däri att ju större familjens skatteförmåga blir, dess lägre blir dess skattebördan, följer vidare av ifrågavarande anordning, att det redan nu överklagade missförhållandet, att jordbrukarne bidra med relativt för låga skatter till staten, blir än mera skärpt. Säkerligen komma nämligen hemmavarande, i jordbruket sysselsatta barns i avlöning, kost och andra förmåner bestående inkomst, med eller utan övervärdering, att upptagas till belopp, som överstiga ortsavdraget, vilket för landsbygden får antagas i regel bliva 600 kronor. I dessa fall komma sålunda barnen att självständigt taxeras och ett jämförelsevis ringa skattebelopp dem påföras, medan fadern eller modern, som äger från sin inkomst avdraga motsvarande utgifter för barnen, får sin skattebördan i väsentligt högre mån nedsatt. Och än gynnsammare kan förhållandet ställa sig för familjen, i den mån barnen uppnå 21 års ålder.

Vidare kan inträffa, att om barns inkomst uppgår till belopp, som överstiger ortsavdraget inom lägre ortsgrupp men understiger ortsavdraget inom högre ortsgrupp, det skattebelopp, som gemensamt faller å familjen, blir större, om familjen är bosatt å den dyrare orten än å den billigare, ehuru förhållandet givetvis borde vara motsatt.

Dessa erinringar, vilka jämväl framförts av åtskilliga Eders Kungl. Maj:ts befallningshavande, synas kammarrätten vara av den betydelse, att därest icke särskilda anordningar kunna åvägabringas, varigenom nu påpekade oegentligheter undvikas, de nuvarande bestämmelserna om avdrag för hemmavarande barn som sysselsättas i skattskyldigs verksamhet, och om beloppet för skattepliktens inträde synas böra bibehållas. Kammarrätten tillåter sig emellertid fästa uppmärksamheten å ett av Eders Kungl. Maj:ts befallningshavande i Uppsala län framställt förslag.

att hemmavarande eller av skattskyldig underhållet barn i varje fall och oberoende av dess ålder taxeras särskilt, men att vid taxeringen och skattens beräkning tillämpas de i 25 § 1 mom. givna föreskrifterna i fråga om makar, vilka blivit särskilt taxerade. Genom en sådan anordning, som kammarrätten för sin del vill förorda, synas de olägenheter, som ovan berörts, kunna undgås.»

I anledning av detta kammarrättens yttrande anförde jag vid anmälan inför Kungl. Maj:t den 21 mars 1919 av det för samma års riksdag framlagda förslaget:

*Departements-
chefen 1919.*

»Det kan icke bestridas, att förslaget kan få de verkningar, som kammarrätten påpekat, men kammarrätten synes hava överdrivit farhågorna. Det må därjämte icke förbises, att nuvarande lagstiftning delvis har samma verkan som den, kammarrätten tillskrivit förslaget. Enligt nu gällande regler får ju skattskyldig avdraga fulla utgiften för lön, underhåll och övriga kostnader för i hans verksamhet biträdande barn över 15 år, därest barnet självt taxeras till inkomst- och förmögenhetsskatt, och sålunda kan redan nu avlöning till barnet upptagas för högt i avsikt att minska den sammanlagda skatten, vadan förslaget i denna del icke innebär någon förändring. Farhågorna för att hemmavarande i jordbruket sysselsatta barns i avlöning, kost och andra förmåner bestående inkomst skall övervärderas torde vara överdrivna. Ett sådant barns inkomst torde till övervägande delen bestå uti delaktighet i de naturaförmåner, den skattskyldige har av sin fastighet. Dessa naturaförmåner böra naturligen uppskattas efter samma grunder, vare sig de utgå till den skattskyldige eller till barn, som självt taxeras. Därest naturaförmåner för ett särskilt taxerat barn upptagas efter högre grund än den, som den skattskyldige tillämpat vid uppskattningen av naturaförmånerna för sig själv och de familjemedlemmar, som icke skola själva taxeras, äro taxeringsmyndigheterna tydligen berättigade att jämväl vid uppskattningen av sistnämnda förmåner använda den högre grunden. Om ett hemmavarande, i jordbruket sysselsatt barns inkomster uppskattas så högt, att det självt borde taxeras, skulle detta därför i många fall leda till en förhöjd uppskattning av jordbrukares förmåner, något som måste betraktas såsom en fördel, uppvägande nackdelen därav, att inkomsten fördelas på flera skattskyldiga.

Annorlunda förhåller det sig, när ett hemmavarande barn uppnår myndig ålder, i det att i sådant fall dess inkomst ofta undgår beskattning. För undvikande härav skulle erfordras, att skattskyldig alltid taxerades för hemmavarande barns inkomst oberoende av dess ålder. Man kan härvid icke lämpligen göra skillnad på, huruvida barnet biträder i den skattskyldiges verksamhet eller icke, utan den skattskyldige skulle då taxeras för barnets inkomst, oberoende av varifrån denna härleder sig. Jag har dock ansett bestämda skäl tala mot att så långt utsträcka familjebeskattningen.

Att gränsen för skattskyldighets inträdande gjorts beroende av, bland annat, ortsavdraget å den ort, där skattskyldig är bosatt, föranleder, såsom i åtskilliga yttranden erinrats, att den självständiga skattskyldigheten för hemmavarande barn liksom för andra skattskyldiga å skilda dyrhetsorter inträder vid olika inkomstbelopp. I yttrandena synes man förbise, att detta icke behöver innebära någon skillnad i *realiteten*, eftersom samma förvärvsförmåga hos barnet torde på en dy-

rare ort taga sig uttryck i högre penninginkomst. Till förekommande av den påpekade olägenheten vore vidare man tvungen att antingen stadga, att ortsavdraget skall vara lika för alla orter i riket, vilket skulle strida mot principen om skattens anpassande efter skatteförmågan, eller ock föreskriva, att hemmavarande barn icke finge självt taxeras, därest dess inkomst icke överstege visst, för hela riket lika belopp, vilket väl då borde sättas lika med högsta ortsavdraget. Det synes dock vara olämpligt att fastställa olika gränser för skattepliktens inträde, beroende på huruvida en person vistas hos sina föräldrar eller icke. Att, såsom kammarrätten förordat, alltid låta den skattskyldige taxeras för hemmavarande barns inkomst, oberoende av inkomstens storlek, är tydligen föga lämpligt. Ofta kan, i synnerhet när det är fråga om vuxna söner, vilka ännu icke skaffat sig eget hushåll utan vistas hos föräldrarna, barnets inkomst uppgå till betydligt belopp, utan att familjefadern för det gemensamma hushållets räkning får disponera mer än blott en liten del därav, som barnet betalar för sitt underhåll. Att i dylika fall låta den skattskyldige taxeras för barnets inkomst vore tydligen icke riktigt.»

1921 års
riksdag.

Uti motioner till 1921 års riksdag upptogs på nytt frågan om barnbeskattniugen.

Så hemställde herr Sandler i motion I: 49, att riksdagen måtte besluta sådan ändring av bevillningsförordningen, att skattskyldig icke taxerades för barns inkomst, därest barnets inkomst med minst 20 kronor överstege det vid inkomstbevillningen gällande ortsavdraget. I motiveringen till detta förslag anfördes, bland annat:

Den av riksdagen år 1920 beslutade nya bevillningsförordningen hade ur Kungl. Maj:ts proposition med förslag till kommunalskattelag upptagit såväl dess bestämmelser om skattefria avdrag med oförändrade belopp som familjebeskattningsregeln, men med den ändring, att orden »därest barnen icke själva skola taxeras till kommunal inkomstskatt» ersatts med »därest barnen icke själva skola taxeras till inkomst- och förmögenhetsskatt». Angående denna ändring innehöller riksdagens skrivelse i ämnet icke någon motivering. Genom denna förändring kommer familjebeskattningen att få obilliga, från början icke avsedda verkningar. Endast ett exempel behövde anföras. Det skattefria ortsavdraget utgjorde år 1921 för Stockholm: vid statskattetaxeringen 1,500 kronor. vid bevillningstaxeringen enligt de nya bestämmelserna 750 kronor. Såsom förut omnämnda stadgande nu lydte, komme barnets inkomst att taxeras hos fadern eller modern ända upp till något över 1,500 kronor. (Först vid 1,520 kronors inkomst bleve barnet självt taxerat.) Faderns egen inkomst kunde sålunda vid taxeringen påläggas t. ex. 1,500 kronor, och åtnjöte han då vid kommunalbeskattningen ett skattefritt avdrag för barnet av 225 kronor. Av barnets inkomst bleve alltså ett belopp av 1,270 kronor beskattningsbart. Hade det i propositionen föreslagna stadgandet varit gällande, skulle självständig taxering skett för barnet redan vid en inkomst av 770 kronor och i det anförda fallet hade barnet fått åtnjuta eget ortsavdrag med 750 kronor. Det beskattningsbara beloppet hade därmed reducerats till 370 kronor eller 900 kronor lägre. Alldeles enahanda effekt skulle det ha medfört, om vid bevillningsförordningens omarbetande propositionens tankegång blivit fullföljd genom att ersätta orden »därest barnen icke själva skola taxeras till kommunal inkomstskatt» med »därest barnen icke själva skola

taxeras till inkomstbevilning». De praktiska hänsyn, som kunde tala för den antagna formuleringen, borde icke få föranleda så obilliga verkningar av familjebeskattningen som här påvisats. Riksdagen torde näppeligen hava avsett att på detta sätt för stora grupper skattskyldiga göra skattelindringarna verkningslösa. Tillräckliga skäl torde i detta fall få anses föreligga för en omedelbar ändring av bevilningsförfordningen att tillämpas redan vid årets taxering.

I anledning av denna motion beslöt riksdagen förfordning med särskilda bestämmelser om taxering av vissa barns inkomst vid 1921 års taxering till bevilning (utfärdad den 11 februari 1921, nr 40), i vilken förfordning stadgades, att skattskyldig icke finge taxeras för barns inkomst, därest denna med minst tjugu kronor överstege hälften av det vid taxering till inkomst- och förmögenhetsskatt för vederbörande ortsgrupp gällande ortsavdrag, samt att i dylikt fall barnet skulle självt taxeras till inkomstbevilning och skattefritt avdrag för båda beräknas, såsom vore de var för sig taxerade till inkomst- och förmögenhetsskatt.

I motionen I:50 anförde herr Björnsou i huvudsak följande:

Trots det att den grundsats, som fått sitt uttryck i familjebeskattningen, allmänt erkändes vara riktig, hade man redan kunnat konstatera, att den därpå grundade lagstiftningen vore behäftad med allvarliga brister, vilka helt naturligt gjort sig mest kännbara i industrisamhällen, där det vore relativt vanligt, att hemmavarande barn under 21 år åtnjöte av föräldrarnas arbete oberoende inkomst. Motionären ville i förbigående erinra om de anmärkningar, kammarrätten framställt, samt dessutom fästa uppmärksamheten på det i pressen diskuterade missförhållandet, att ett barns inkomst kunde genom för hög deklaration så gott som fullständigt undandragas från beskattning. Dylika tekniska brister hos lagen sammanhängde väsentligen med att bestämmelserna om vem som skulle särskilt taxeras, icke vore tillfredsställande. De bottnade emellertid rent matematiskt i det förhållandet, att ortsavdragen å ena sidan växlade från ort till ort och å andra sidan vore avsevärt högre än familjeavdragen. Vid sådant förhållande syntes det icke uteslutet, att man, utan att rubba det väsentliga i familjebeskattningen, skulle kunna komma till rätta med åtskilliga av den nuvarande lagstiftningens brister genom att minska skillnaden mellan orts- och familjeavdrag samt anpassa det senare efter ortligt prisläge. Från och med år 1921 tillämpades beträffande skattefria avdrag samma grunder vid beskattning för primärkommunernas behov som vid statsbeskattningen. Det vore därför tydligt, att brister, som vidlådde den senare, finge ökad betydelse och gjorde en revision desto nödvändigare. Vid sidan av ovan berörda tekniska brister vore emellertid lagen om familjebeskattning behäftad med ett fel av mera psykologisk art. Det hade nämligen i allmänhet visat sig svårt och ofta omöjligt för föräldrar att få sina hemmavarande barn att inse, att de borde av sina inkomster avstå ett större eller mindre belopp till skatter, och ofta överstege det deras aritmetiska förmåga att räkna ut det belopp, som fölle på den ena eller andra av familjemedlemmarna. Då man visste, huru ogärna barn av sin arbets-

förtjänst lämnade bidrag till hemmets gemensamma utgifter, insåges lätt, att följden i regel bleve den, att föräldrarna finge betala sina barns skatter, under det att barnen såge sina fickpengar till nöjen och dylikt ökade med motsvarande belopp. Detta allvarliga sociala missförhållande syntes kunna icke oväsentligt motverkas medelst en ganska obetydlig ändring av lagen, nämligen därigenom att det bestämdes, att särskilda debetsedlar skulle utfärdas för barn med skattpliktig inkomst. För skattefördelningen mellan de olika medlemmarna av en familj torde samma grunder böra tillämpas, som nu gällde för debitering av skatt för gift kvinna med inkomst utanför mannens förvaltning. Motionären hemställde därför, att riksdagen måtte dels besluta att, vid statlig eller kommunal beskattning av barns inkomst tillsammans med föräldrarnas, särskild debetsedel skulle för varje skattskyldigt barn utfärdas, varvid samma grunder för skattefördelningen borde tillämpas, som gällde för äkta makars beskattning, dels ock att i skrivelse till Kungl. Maj:t begära förslag till sådan ändring av de nuvarande bestämmelserna för familjebeskattningen, att de missförhållanden, vartill de enligt vunen erfarenhet visade sig kunna giva anledning, måtte undanrödjas.

Herr Sköld föreslog i motion II : 100, att skattskyldig aldrig skulle taxeras för barns inkomst men väl liksom före år 1920 för omyndigt barns förmögenhet, därest barnet icke självt taxerades till inkomst- och förmögenhetsskatt, att barnavdrag skulle få åtnjutas endast för barn, som icke uppnått 16 år och icke själva taxerades till inkomst- och förmögenhetsskatt, samt att, om skattskyldig i sin verksamhet biträdtes av hemmavarande barn, skattskyldig skulle vara berättigad att, utan någon inskränkning, avdraga lön och underhåll åt dylikt barn, därest barnet uppnått 16 år eller själft taxerades till inkomst- och förmögenhetsskatt. I motiveringen för detta förslag anfördes i huvudsak:

De nya beskattningsbestämmelserna hade för statsskattens vidkommande tillämpats under ett år. De av kammarrätten i dess yttrande påpekade missförhållandena förefunnes nog och i ganska stor utsträckning, men de vore mindre i ögonen fallande och hade därför ej blivit så mycket observerade. Däremot hade andra missförhållanden i stället framträtt så mycket kraftigare. Ett sådant vore, att i vissa fall ett barns inkomst, därför att den vore liten, tvingade upp familjens beskattningsbara inkomst i en högre progression, under det att ett annat barns inkomst, emedan den vore större, ej gjorde så. Sådana fall hade dock icke varit allt för talrika. Mycket oftare hade däremot ett annat missförhållande varit för handen — och detta vore, att en mängd människor i ungefär samma ekonomiska ställning blivit högst olika beskattade. Den som haft lyckan att ha en med några tiotal kronor högre inkomst, hade fått betala några ören i statsskatt, medan den som haft en så mycket lägre inkomst fått en flerdubbelt högre skatt. Detta hade mycket ofta förekommit till och med i samma familj. Hur otrevliga verkningarna kunde bliva, visade följande exempel: I en familj å billigaste ort funnes tre barn — A med 500 kronors inkomst, B med 900 — för dessa båda taxerades fadern — men C, som själv taxerades, med 950. Fadern och modern hade sammanlagt 2,600 kronors taxerad inkomst. Under förutsättning av 175 procent av grundtalet finge A

8 kronor 55 öre i statsskatt, B 15 kronor 39 öre, men C endast i krona 5 öre. Om ett motsvarande exempel tagits från dyraste ort, skulle resultatet blivit ännu mera förvånande. Från och med 1921 års taxering komme enahanda bestämmelser att gälla för den kommunala beskattningen. Detta medförde visserligen icke, att ovan påtalade orättvisor växte relativt, men de komme i varje fall att växa absolut, med påföljd att de bleve ännu mera i ögonen fallande. I detta sammanhang borde kanske dessutom anmärkas, att små barninkomster i vissa fall komme att bringa familjen kommunal progressivskatt, vilket de större icke gjorde. Ingen torde bestrida, att den tanke, som framfördes av de sakkunniga och som accepterades av Kungl. Maj:t och riksdagen, vore principiellt riktig och ur den synpunkten oantastlig. Hade man ett beskattningssystem, som syftade till att utmäta skattebördan efter förmågan, då måste man givetvis också drabba denna förmåga, varhelst den vore till finnandes. Men vad som brustit vore det tekniska utformandet. Sådana bestämmelserna nu vore avfattade, måste man anse dem som omöjliga. De betraktades av folket med ovilja, de skapade obestridliga och i ögonen fallande orättvisor, de provocerade fram falska deklarationer. Orsaken till att barnbeskattningen verkade orättvist låge måhända inte däri, att problemet skulle vara olösligt, det vill säga att man icke skulle kunna utforma en i anslutning till förmågeprincipen rättvis barnbeskattning. Snarare torde man ha att söka det ondas rot i förhållandet mellan ortsavdrag och familjeavdrag. Och därför skulle möjligen en rättelse kunna ske genom en i förhållande till barninkomstens storlek glidande familjeavdragsskala. Men en sådan anordning torde likväl icke kunna tillrättas. Den förutsatte nämligen en ännu större inveckling av vårt redan ganska invecklade avdragssystem — en inveckling, som säkerligen skulle bereda våra taxeringsmyndigheter oöverstigliga svårigheter. Redan de nuvarande avdragsbestämmelserna hade nämligen visat sig vara en besvärlig stötsten. 1920 års taxeringslängder hade formligen vinlat av felräkningar — till största delen beträffande avdragen och inte minst statsskatteavdragen. För att komma ur de missförhållanden, som gällande barnbeskattning innebure, syntes endast tvänne vägar vara möjliga. Den ena skulle då vara den av kammarrätten i dess yttrande anvisade, nämligen att alltid låta fadern taxeras för hemmavarande eller underhållna barns inkomst oberoende av barnens ålder eller inkomstens storlek och med iakttagande av samma regler, som gällde för det fall att hustru självständigt skulle taxeras för inkomst, men en sådan lösning av barnbeskattningens problem torde vara bemängt med sådana olägenheter och orättvisor, att den måste lämnas ur räkningen.

Den andra utvägen vore att endast i det fall, då barns inkomst överstege ortsavdraget, det vill säga då barnet själv skulle taxeras, den borde komma i fråga till beskattning. Det vore sant, att denna utväg ur principiella synpunkter bjöde emot. Här hade man tydligen ett fall, där man stode inför en i sig själv rättvis och förnuftig teori, vars omsättande i praktiken ingalunda vore omöjligt men dock så svårt, att det skulle kräva en ganska invecklad teknik, vilken i sin tur — mycket på grund av brist på lämpliga personer inom taxeringsväsendet — hotade att bli mera till skada för rättvisan än till gagn. Hellre än att låta de förefintliga orättvisorna bestå och hellre än att genom ett nytt och invecklat avdragssystem riskera hela vårt taxeringsväsen, syntes det, att man finge låta barns inkomst bli obeskattad, där icke barnet självt skulle taxeras. Närmast skulle då ligga till hands att gå tillbaka till vad som före 1919 års riksdagsbeslut varit gällande. Men det vore att

märka, att detta beslut ej omfattade hela barnbeskattningen, utan endast den del, som berörde hemmavarande eller eljest underhållna barn, vilkas inkomst förvärvades utom hemmet. Redan förut fick nämligen fadern faktiskt genom avdragsbestämmelserna i inkomst- och förmögenhetsskatteförordningens 9 § skatta för den inkomst barn åtnjöte ur faderns verksamhet, varför denne senare i gengäld tillerkändes ett avdrag av högst 200 kronor. Förut påtalade verkningar av den gällande barnbeskattningen förefunnes givetvis i ungefär samma utsträckning beträffande senast omnämnda avdragsbestämmelser. Därför fordrade konsekvensen, att man vid en reform av barnbeskattningen toge steget fullt ut. Några svårare följder av att låta samma regler gälla för barns beskattning som för andra skattskyldiga torde ej vara att frukta. Visserligen skulle kunna urgeras, att ett sådant förfaringssätt kunde ge upphov till försök att genom en uppdelning på barnen av faderns inkomst undandraga sig en del av beskattningen. Men få torde de fall vara, där ett hemmavarande barn över 16 år icke av taxeringsmyndigheterna skulle kunna tillräknas en så stor inkomst, att det åtminstone bleve kommunalt skattskyldigt. Och beträffande möjligheten för en fader att undandraga sig skatt genom uppdelning av inkomsten på barn, så att barnen bleve skattskyldiga för en del därav, varigenom på grund av eventuell lägre progression och ortsavdragens storlek den samlade skattesumman understege vad fadern skulle hava ensam betalat, så föreläge samma möjligheter med nuvarande lagstiftning.

I anledning av nu omförmälda motioner av herrar Björusson och Sköld anhöll riksdagen i skrivelse den 20 april 1921 (nr 133), att Kungl. Maj:t ville föranstalta om skyndsamt utredning, i syfte att de i motionerna påpekade missförhållandena beträffande taxeringen av omyndiga barns inkomst och förmögenhet hos fadern eller modern (den så kallade familjebeskattningen) måtte förebyggas, samt för riksdagen förelägga det förslag, som kunde av utredningen föranledas.

*Uppdrag åt
inkomstskatte-
sakkunniga.*

Vid anmälan den 29 juni 1921 inför Kungl. Maj:t av, bl. a., denna riksdagens skrivelse anförde dåvarande chefen för finansdepartementet, statsrådet Beskow i huvudsak följande:

De missförhållanden, om vilka här vore fråga, och beträffande vilkas innebörd det torde vara tillfyllest att hänvisa till de inom riksdagen väckta motionerna, torde visserligen i huvudsak hava förutsetts redan när förslag angående den så kallade familjebeskattningen på sin tid av Kungl. Maj:t förelades riksdagen. Vid den praktiska tillämpningen av ifrågavarande bestämmelse torde det emellertid visat sig, att olägenheterna av berörda förhållanden varit av större betydelse, än man på förhand torde hava väntat. Man hade redan tidigare inom finansdepartementet haft sin uppmärksamhet riktad på detta spörsmål, och departementschefen delade riksdagens uppfattning, att en revision av gällande bestämmelser om taxering av omyndiga barns inkomst och förmögenhet vore av behovet påkallad. Det syntes därvid böra läggas vikt vid, att de förbättringar, som i vissa avseenden kunde vinnas, icke ernåddes på bekostnad av den enkelhet, som vore en nödvändig förutsättning för att bestämmelserna över huvud taget skulle kunna tillämpas av taxeringsmyndigheterna. I detta sammanhang syntes man lämpligen böra hava upp-

märksamheten riktad på frågan om äkta makars beskattning. Enligt departementschefens mening borde man nämligen alltjämt icke lämna ur sikte det gamla önskemålet, att skattelagstiftningen gjordes sådan, att densamma icke verkade ogynnsamt i avseende på äktenskapsfrekvensen. Någon verkligt rationell lösning av frågan hade hittills icke vunnits. Departementschefen hemställde, bl. a., att Kungl. Maj:t måtte bemyndiga honom att dels åt två av de personer, som jämlikt Kungl. Maj:ts tidigare givna bemyndigande tillkallats för att inom finansdepartementet biträda vid revision av lagstiftningen rörande den direkta beskattningen till staten, uppdraga att i sin egenkap av sådana sakkunniga biträda med att verkställa särskild skyndsamt utredning och avgiva förslag angående förut omförmälda frågor, dels ock tillkalla ytterligare en sakkunnig för att jämte berörda båda sakkunniga biträda med verkställande av utredning och avgivande av förslag beträffande frågan om taxering av omyndiga barns inkomst och förmögenhet samt äkta makars beskattning. Departementschefen avsåg givetvis icke härmed, att övriga två inkomstskattesakkunnige skulle vara förhindrade att, därest så funnes lämpligt, delta i överläggningarna angående dessa spörsmål.

Denna hemställan bifölls av Kungl. Maj:t, och uppdrog departementschefen åt landskamreraren Otto V. Landén och assessorn i Göta hovrätt Harald Waller att i egenkap av inkomstskattesakkunniga biträda med verkställande av berörda utredning, varjämte departementschefen tillkallade ledamoten av riksdagens andra kammare, filosofie kaudidaten Per Edvin Sköld att jämväl biträda vid utredningen.

De sålunda tillkallade sakkunniga jämte professorn Knut Wicksell, vilken jämlikt det av departementschefen i hans anförande lämnade medgivande deltagit i de sakkunnigas överläggningar, hava den 28 nästlidne januari 1922 avgivit utlåtande. Vid detta utlåtande hava fogats alternativa förslag till lösning av frågan om barnbeskattningen och därmed sammanhängande spörsmål.

I det ena av dessa förslag (alternativ I), vars antagande i första hand tillstyrkts av de sakkunnigas majoritet, under det att herr Sköld icke ansett sig kunna tillstyrka detsamma, föreslås följande bestämmelser. Skattskyldig skall liksom nu åtnjuta familjeavdrag för hemmavarande eller av honom helt eller delvis underhållet barn, vilket icke uppnått 21 år och icke självt skall taxeras till inkomst- och förmögenhetsskatt, och skall skattskyldig likaledes taxeras för dylikt barns inkomst och förmögenhet, men skall, i olikhet med vad nu gäller, barnets inkomst vid taxering hos den skattskyldige upptagas endast till sitt halva belopp. Är barnet berättigat till s. k. allmänna avdrag, skola dessa avdrag göras, innan barnets inkomst halveras för att sammanläggas med den skattskyldiges inkomst. De sakkunniga hava ansett detta förslag komma att i så väsentlig mån reducera de påtalade olägenheterna av föräldrars

Inkomstskattesakkunniga.

skattskyldighet för barns inkomst, att efter dess antagande hinder icke skulle föreligga för bibehållande av den s. k. barnbeskattningen i dess nuvarande utsträckning.

Det andra av förslagen (alternativ II) innebär däremot ett fullständigt upphävande av barnbeskattningen. Enligt detta förslag skall skattskyldig aldrig taxeras för barns inkomst, men väl, i likhet med vad som gällde före 1919 års författningsändringar, för hemmavarande omynligt barns förmögenhet. Vidare skall skattskyldig äga rätt att vid inkomstberäkningen göra avdrag för lön och underhåll åt hemmavarande, i den skattskyldiges verksamhet använda barn, därest barnen uppnått 16 år eller själva skola taxeras till inkomst- och förmögenhetsskatt. Skattskyldig äger åtnjuta familjeavdrag för hemmavarande eller av honom helt eller delvis underhållet barn, vilket icke uppnått 16 år och icke nästföregående år haft en behållen inkomst av minst 300 kronor.

Departements-
chefen.

Över de sakkunnigas utlåtande har yttrande infordrats från kammarrätten, men har yttrandet ännu icke inkommit, och kan fördenskull förslag till ändrade bestämmelser för ett mera definitivt ordnande av de i utlåtandet berörda frågor ännu icke framläggas. Jag har för avsikt att, vad angår följande års taxering, så snart ske kan anmäla ärendet. Därest förändrade bestämmelser rörande barnbeskattningen skola kunna vinna tillämpning redan vid årets taxering, måste emellertid snarast beslut om dylika ändrade bestämmelser fattas och förordning om bestämmelserna utfärdas, och jag har därför ansett mig böra redan nu, utan att avvakta kammarrättens utlåtande, anmäla förslag till bestämmelser i ämnet att gälla vid årets taxering. Detta synes mig desto hellre kunna gå för sig, som i varje fall inotdera av de sakkunnigas båda alternativ torde kunna tillämpas vid årets taxering.

De sakkunnigas båda förslag förutsätta, att de skattskyldigas deklARATIONER skett i enlighet med de föreslagna nya bestämmelserna. För att detta skulle låta sig göra, skulle emellertid erfordras, icke blott att de nya bestämmelserna vore utfärdade och allmänt spridda före den 1 mars — då ju deklARATIONERNA i regel skola vara avgivna — utan jämväl att före samma tidpunkt nya deklARATIONSFÖRMULÄR och ANVISNINGAR därtill i överensstämmelse med de nya bestämmelserna skulle hinna tryckas och distribueras. Detta är givetvis uteslutet. Ville man vid årets taxering tillämpa någotdera av de sakkunnigas alternativa förslag, måste därför en dylik tillämpning ske på grundval av deklARATIONER, avgivna i överensstämmelse med nu gällande formulär. Detta låter sig dock icke göra.

I nuvarande deklarationsformulär skall den skattskyldige bland sina egna inkomster upptaga barnens inkomster, utan att specifikation förutsättes behöva ske beträffande annat än barnens inkomster av arbetsanställning eller tjänst, och behöver den skattskyldige icke göra skillnad på sina egna och barnens allmänna avdrag, därest icke för något barn de allmänna avdragen skulle överstiga dess inkomst. Enligt de sakkunnigas alternativ I skall ett barns inkomst åter upptagas blott med hälften av det belopp, som återstår, sedan barnets allmänna avdrag skett, och en tillämpning av detta alternativ skulle alltså innebära, att taxeringsnämnden finge frångå deklARATIONEN för att kunna fastställa den taxerade inkomsten. Detta kunde enklast ske genom att från den i deklARATIONEN upptagna »återstående inkomsten» avdraga hälften av det belopp, som av barnets inkomst återstår, sedan därifrån frånräknats barnets allmänna avdrag. En dylik operation är ju i och för sig jämförelsevis enkel men skulle dock redan den medföra ökat arbete för taxeringsnämnden, även om alla för densamma nödvändiga uppgifter kunde erhållas ur deklARATIONEN. Så är emellertid långt ifrån alltid förhållandet. Såsom redan påpekats, torde i regel i deklARATIONERNA saknas uppgift om att annan inkomst än inkomst av arbetsanställning eller tjänst tillkommer ett visst barn, och likaledes saknas uppgift om vad av allmänna avdrag belöper på de olika barnen. En omräkning av den deklarerade inkomsten skulle därför förutsätta, att taxeringsnämnden skulle från de skattskyldiga infordra upplysningar i angivna avseenden. Att på detta sätt öka taxeringsnämndernas arbete kan jag dock icke tillråda.

Även i fråga om alternativ II föreligga samma svårigheter som i fråga om alternativ I, i det att för dess tillämpning erfordras en omräkning av den deklarerade inkomsten och införskaffande av därför erforderliga uppgifter i till och med ännu större utsträckning än vid tillämpning av alternativ I. Enligt alternativ II skall nämligen skattskyldig få göra avdrag för lön och underhåll åt hemmavarande barn, som biträder i skattskyldigs verksamhet, därest barnet fyllt 16 år eller självt skall taxeras till inkomst- och förmögenhetsskatt. Med nuvarande bestämmelser får dylikt avdrag äga rum blott för det fall, att barnet fyllt 21 år eller självt skall taxeras till inkomst- och förmögenhetsskatt. De i år avlämnade deklARATIONERNA komma därför att sakna varje uppgift om lön och underhåll åt hemmavarande, icke självständigt taxerade barn mellan 16 och 21 år. En tillämpning av detta alternativ skulle alltså förutsätta införskaffande av upplysningar jämväl i dessa avseenden.

Ingendera utav de av de sakkunniga föreslagna lösningarna kan därför läggas till grund för en lagstiftning rörande bestämmelser för

barnbeskattningen att gälla vid årets taxering, utan frågan måste för innevarande år lösas på annat sätt. Enligt min åsikt tala alla skäl för en lösning i huvudsaklig överensstämmelse med vad vid fjolårets taxering gällde enligt den förut omnämnda förordningen den 11 februari 1921 med särskilda bestämmelser om taxering av vissa barns inkomst vid 1921 års taxering till bevilning, så att föräldrar befrias från skattskyldighet för barns inkomst, därest denna med minst 20 kronor överstigit det vid bevilningstaxeringen gällande avdraget för eusamförsörjare. Härigenom komma bestämmelserna om taxeringen till inkomst- och förmögenhetsskatt att lämnas orubbade, och taxeringsnämnderna få för bevilningstaxeringen tillämpa regler, med vilka de äro förtroagna sedan föregående år, något som måste anses underlätta deras arbete. Emellertid torde fjolårets bestämmelser icke böra oförändrade upptagas utan undergå en viss omarbetning huvudsakligen för att ernå större klarhet och teknisk förenkling.

Innan jag övergår till detta spörsmål, torde det tillåtas mig att beröra frågan om en provisorisk förhöjning av de vid bevilningstaxeringen medgivna skattefria avdrag.

*Provisorisk
förhöjning av
de skattefria
avdragen.*

I proposition till 1920 års riksdag (nr 234) föreslog Kungl. Maj:t, att i anslutning till det då framlagda förslaget till kommunalskattelag måtte beslutas om en provisorisk förhöjning av femtio procent å de i fråga om den s. k. kommunala inkomstskatten föreslagna skattefria avdragen. Dessa avdrag voro utformade efter samma grunder, som riksdagen, på sätt förut antytts, antog i fråga om bevilningen. Vid anmälan av frågan om berörda proposition framhöll jag, att de till stöd för en provisorisk skattelindring vid statsbeskattningen anförda skäl syntes äga motsvarande giltighet även i avseende å kommunalbeskattningen, ehuru vid medgivandet av avdrag av sistberörda slag varsamhet måste iakttagas.

I överensstämmelse med grunderna för denna proposition antog riksdagen ett förslag till förordning med särskilda bestämmelser om avdrag vid 1921 års taxering till bevilning av inkomst, innebärande i stort sett femtio procents förhöjning av de normala avdragen. Förordning i ämnet utfärdades den 19 november 1920 (nr 783).

I det anförande, varmed t. f. chefen för finansdepartementet den 25 februari 1921 i statsrådet anmälde frågan om proposition med förslag till förordning med särskilda bestämmelser om avdrag vid 1922 års taxering till inkomst- och förmögenhetsskatt (proposition nr 180), berördes även frågan om förhöjning av de skattefria avdragen vid 1922 års bevilningstaxering. Efter att hava dels påmint om den nedgång i den allmänna

prisnivån, som börjat inträda, dels berört innebörden av de för år 1921 i fråga om skattefria avdrag gällande bestämmelser yttrade t. f. departementschefen, bland annat:

»Givetvis framställer sig frågan, huruvida ej motsvarande bestämmelser böra införas även med avseende å 1922 års taxering. Det är emellertid uppenbart, att medgivandet av avdrag tarvar större försiktighet med avseende å kommunalbeskattningen än beträffande statsbeskattningen, synnerligast med hänsyn till kommuner med företrädesvis små inkomstagare och utan värdefullare fastigheter, då ju i dessa kommuner en utsträckt avdragsrätt kan föranleda skattebördans huvudsakliga överflyttande på ett fåtal inkomstagare. För närvarande är det omöjligt att bedöma, huru den nu medgivna avdragsrätten kan komma att verka vid innevarande års taxering. Såsom jag förut antytt, kan man ej heller nu förutse, huru stark nedgång i prisnivån kan komma att äga rum under innevarande år. Båda dessa faktorer kunna emellertid vara kända vid den tidpunkt, då 1922 års riksdag samlas. Därest beslut rörande den ifrågavarande avdragsrätten fattas vid riksdagens början, är detta också tids nog för att beslutet skall kunna lända till efterrättelse vid 1922 års taxering. Jag erinrar här om att ett liknande förfaringsätt tidigare vid ett flertal riksdagar tillämpats i fråga om såväl taxeringen till bevillning för inkomst som taxeringen till inkomst- och förmögenhetsskatt. Av nu angivna grunder finner jag det rådligast, att avgörandet av frågan om förhöjning av de skattefria avdragen beträffande bevillningstaxeringen år 1922 uppskjutes till samma års riksdag.»

Den 16 november 1921 anmodade jag statistiska centralbyrån att inkomma med utredning, grundad på för centralbyrån tillgängligt material, angående verkan av den genom förordningen den 19 november 1920 stadgade provisoriska förhöjningen av de skattefria avdragen vid 1921 års taxering till inkomstbevillning. Den 13 december 1921 inkom statistiska centralbyrån med den begärda utredningen, innefattande jämte skrivelse ett antal tabeller med siffror för år 1921 från femton län. I sin skrivelse meddelar centralbyrån, att tabellerna icke torde vara fullt exakta. Härtill komme, yttrar centralbyrån, att taxeringsutdragen endast utvisade verkningarna av orts- och familjeavdragen i deras helhet. I fråga om den provisoriska avdragsförhöjningen vore centralbyrån icke i stånd att lämna annan upplysning, än att densamma representerade högst en tredjedel av de totala avdragsbeloppen.

De från statistiska centralbyrån erhållna uppgifterna hava slutligen ytterligare bearbetats inom finansdepartementet. Av den nu föreliggande statistiska utredningen torde såsom bilagor till dagens statsrådsprotokoll få fogas *dels* en inom statistiska centralbyrån upprättad tabell angående »förhållandet mellan för bevillning taxerad och beskattningsbar inkomst å länens landsbygd åren 1920 och 1921», *dels* en inom finansdepartementet utarbetad tabell angående »beräknad fastighets- och inkomstbevillning å landsbygden åren 1920 och 1921» (bil. 1 och 2).

Departements-
chefen.

Storleken av de i förordningen om inkomst- och förmögenhets-skatt stadgade skattefria ords- och familjeavdragen är beräknad efter den i juli månad 1914 rådande prisnivån, dock med i genomsnitt ungefär 20 procents förhöjning. De i fråga om bevillningstaxeringen normalt gällande avdragen äro bestämda till i allmänhet hälften av inkomstskatteavdragen och torde få anses hänföra sig till samma prisnivå som dessa.

Den nedgång i den allmänna prisnivån, som tagit sin början under år 1920, har därefter stadigt fortsatt. Medan prisnivån vid kvartals-skiftet september—oktober 1920 enligt socialstyrelsens beräkningar utgjorde 281 procent av 1914 års nivå, hava motsvarande siffror vid de följande kvartalsskiftena utgjort respektive 271, 249, 236, 231 och 216, sistnämnda siffra alltså vid årsskiftet 1921—1922. Då 1922 års taxering avser 1921 års inkomster, borde följdriktigt de skattefria avdragen vid denna taxering beräknas med hänsyn till medelprisnivån under år 1921. En förhöjning av de normala skattefria avdragen med 50 procent kan givetvis icke anses motsvara en så hög prisnivå som denna.

Den upprättade statistiken visar emellertid, att försiktighet vid medgivande av skattefria avdrag vid bevillningstaxeringen är av nöden. Avdragen medtaga nämligen för år 1921 i de undersökta länen en ganska avsevärd del av den till inkomstbevillning taxerade inkomsten, i medeltal för länen från 32.8 till 46 procent. I åtskilliga enskilda kommuner ställa sig givetvis siffrorna ändå ogynnsammare. I ej så få kommuner utgöra sålunda avdragen mer än 60 procent och den beskattningsbara inkomsten är alltså mindre än 40 procent av den taxerade inkomsten. Det får emellertid icke förbises, att motsvarande förhållande, om ock i mindre mån, varit rådande även vid 1920 års taxering, samt att kommunernas beskattningsföremål utgöras ej endast av den till inkomstbevillning beskattningsbara inkomsten utan även av den efter fastigheternas taxeringsvärden beräknade inkomsten. Denna inkomst kommer innevarande år att bestämmas efter de vid pågående fastighetstaxering fastställda fastighetsvärdena, vilka väl i allmänhet ej torde komma att bli lägre än de förut gällande. Den av mig åberopade tabellen, bilaga 2, utgår givetvis från de äldre taxeringsvärdena. Med dessa taxeringsvärden skulle, såsom sagda tabell visar — under antagande att det kommunala skattebehovet vore oförändrat och att kommunal progressivskatt ej utginge — trots de höga avdragen en genomsnittlig sänkning av utdebiteringsprocenten hava inträtt. Av intresse är uppenbarligen den omständigheten, att denna sänkning är minst i de kommuner, där den till bevillning beskattningsbara inkomsten utgör mera än 50 procent av den taxerade inkomsten, vilket i sin mån antyder,

att avdragens höjd faktiskt icke är av så stor betydelse för utdebiteringsprocenten, som man måhända kunde vänta.

Den statistiska utredningen giver i det hela ett sådant resultat, att jag för min del anser, att en något mindre ökning av de skattefria avdragen än den år 1921 gällande 50-procentsförhöjningen kunde ifrågasättas för bevillningstaxeringen innevarande år. Att vid denna taxering röra sig med en annan siffra för ökningen än 50 procent skulle emellertid för taxeringsmyndigheterna vålla en avsevärd ökning i deras arbetsbörd. Under år 1921 har i allmänhet uträkningen av de skattefria avdragen vid bevillningstaxeringen varit en jämförelsevis enkel procedur, som ofta kunnat företagas utan anlitande av tabeller. En mindre enkel relation mellan stats- och kommunalskatteavdragen skulle uppenbarligen härvidlag innebära ett i hög grad försvårande moment. I fråga om statskatteavdragen, som fastställts av föregående års riksdag, låter det sig icke göra att nu företaga någon sänkning. På den grund anser jag mig icke kunna tillråda en ökning av de normala avdragen med ett mindre procenttal än 50.

En viss provisorisk förhöjning av kommunalskatteavdragen erfordras enligt min mening även för år 1922. De ekonomiska förhållandena bland de lägre inkomsttagarna äro för närvarande icke sådana, att den ökning av skatterna, som ett borttagande av hela den provisoriska förhöjningen av de skattefria avdragen skulle medföra, torde kunna ifrågasättas.

Under sådana förhållanden finner jag mig böra förorda ett bibehållande av de skattefria avdragen vid den höjd, som gällt vid 1921 års taxering.

Därest de skattefria avdragen bestämmas till hälften av de vid inkomst- och förmögenhetsskatten gällande, måste i likhet med vad som skedde år 1921 stadgas, att avdragen skola i förekommande fall avrundas till närmast lägre femtiotal kronor. Enligt den förut omnämnda förordningen den 11 februari 1921 skulle barn självt taxeras till bevillning först om dess inkomst med 20 kronor överstigit hälften av det vid inkomst- och förmögenhetsskatten gällande ortsavdraget, och skulle enligt ordalydelsen sålunda t. ex. i ortsgrupp IV ett barn självt taxerats först när dess inkomst utgjort 695 kronor, ehuru avdraget vid bevillningstaxeringen utgjorde 650 kronor och barnet alltså kunde påföras bevillning redan vid en inkomst av 670 kronor. Vidare läser tvekan ha yppat sig, huruvida enligt nämnda förordning ett barn skulle påföras bevillning, därest dess inkomst med 20 kronor överstigit hälften av

det vid statsskatten medgivna ortsavdraget men icke överstigit 600 kronor, d. v. s. den enligt 12 § 2 mom. bevillningsförordningen fastställda gränsen för skattepliktens inträdande. För att förekomma all tveksamhet i dessa avseenden synes det lämpligast att i förevarande provisoriska förordning inrycka fullt fristående bestämmelser om storleken av de skattefria avdragen och om den inkomst, som i de olika ortsgrupperna medför ett barns självständiga taxering. På grund av de vid bevillningstaxeringen medgivna avdragen med 6 procent, respektive 5 procent av taxeringsvärdet å fastighet kan det inträffa, att ett barn har en enligt bevillningsförordningens föreskrifter beräknad inkomst under den sålunda angivna inkomstgränsen, ehuru barnet självt taxeras till inkomst- och förmögenhetsskatt. I dylikt fall synas föräldrarna icke lämpligen böra taxeras till bevillning för barnets inkomst, och torde föreskrift härom böra inryckas i förordningen.

Jämväl i annat avseende torde en ändring böra ske i förhållande till tidigare gällande bestämmelser. De skäl, som föranlett bestämmelserna om faders skattskyldighet för barns inkomst, torde sakna betydelse för andra kommuner än mantalsskrivningskommunen. Har barnet inkomst i annan kommun, får skattefritt avdrag där icke åtnjutas, varför den beskattningsbara inkomsten i kommunen sammanfaller med den taxerade inkomsten. Därtill kommer, att blott taxeringsuämnden i mantalsskrivningsorten äger kännedom om barnets sammanlagda inkomst och sålunda kan avgöra, huruvida denna är så stor, att barnet skall självt taxeras. Taxeringsnämnden i annan kommun har endast kännedom om inkomsten i den kommunen och erhåller i den därstädes avlämnade uppgiften till ledning vid taxeringen inga upplysningar om inkomsterna i andra kommuner eller om barnets enligt inkomstskatteförordningen taxerade belopp. Goda skäl synas fördens skull tala för att ett omyndigt barn skall självt taxeras och påföras bevillning för inkomst i annan kommun än mantalsskrivningskommunen, även om till äventyrs icke barnet utan fadern skall taxeras till inkomstskatt för samma barnets inkomst.

Jag vill slutligen betona, att vad jag nu föreslagit icke kommer att medföra en ökning i taxeringsmyndigheternas arbete utan tvärtom en lättnad, i det taxeringsmyndigheterna erhålla klarhet i sådana punkter, där de hittills hyst tvekan.

Sedan föredragande departementschefen härefter uppläst inom finansdepartementet utarbetat förslag till förordning med särskilda bestämmelser om avdrag m. m. vid 1922 års taxering till bevillning, hemställer de-

partementschefen, att Kungl. Maj:t måtte i proposition föreslå riksdagen att antaga samma förslag.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagar Hans Maj:t Konungen bifalla och förordnar, att proposition av den lydelse, bilaga litt. . . . vid detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

B. E. Brimberg.

Bil. 1.

Förhållandet mellan för bevillning taxerad och beskattningsbar inkomst å länens landsbygd åren 1920 och 1921.

L ä n	Å r 1 9 2 0				Å r 1 9 2 1			
	Taxerad inkomst	Beskatt- ningsbar inkomst	Skillnad		Taxerad inkomst	Beskatt- ningsbar inkomst	Skillnad	
			Kronor	I % av tax. ink.			Kronor	I % av tax. ink.
Stockholms	235,294,770	211,281,519	24,013,251	10.2	—	—	—	—
Uppsala	61,968,606	50,143,385	11,825,221	19.1	87,238,417	54,169,710	33,068,707	37.9
Södermanlands	77,899,021	59,487,439	18,411,582	23.6	106,739,263	63,991,150	42,748,113	40.0
Östergötlands	116,937,279	93,294,811	23,642,468	20.2	147,481,339	92,164,179	55,317,160	37.5
Jönköpings	67,211,557	53,104,882	14,106,675	21.0	—	—	—	—
Kronobergs	66,159,326	53,401,356	12,757,970	19.3	99,426,735	60,728,672	38,698,063	38.9
Kalmar	70,127,862	53,825,976	16,301,886	23.2	111,368,515	67,666,761	43,701,754	39.2
Gottlands	13,210,608	9,126,464	4,084,144	30.9	19,059,042	10,729,915	8,329,127	43.7
Blekinge	36,870,684	27,123,588	9,747,096	26.4	49,945,815	26,973,815	22,972,000	46.0
Kristianstads	102,715,487	79,446,121	23,269,366	22.7	137,043,582	82,036,305	55,007,277	40.1
Malmöhus	168,081,758	137,677,116	30,404,642	18.1	221,867,446	145,610,722	76,256,724	34.4
Hallands	37,152,184	27,201,294	9,950,890	26.8	56,982,857	31,658,248	25,324,609	44.4
Göteborgs o. Bohus	128,848,855	110,582,798	18,266,057	14.2	—	—	—	—
Älvsborgs	112,791,302	92,882,570	19,908,732	17.7	151,550,309	95,394,210	56,156,099	37.1
Skaraborgs	67,607,231	50,887,944	16,719,287	24.7	—	—	—	—
Värmlands	125,531,988	105,654,290	19,877,698	15.8	179,786,190	120,833,295	58,952,895	32.8
Örebro	128,924,094	108,714,344	20,209,750	15.7	163,892,930	105,293,730	58,599,200	35.8
Västmanlands	79,717,285	65,478,571	14,238,714	17.9	—	—	—	—
Kopparbergs	160,584,802	142,771,839	17,812,963	11.1	—	—	—	—
Gävleborgs	145,766,981	124,442,866	21,324,115	14.6	—	—	—	—
Västernorrlands	149,947,180	129,708,575	20,238,605	13.5	208,868,424	137,301,120	71,567,304	34.3
Jämtlands	53,265,618	43,284,549	9,981,069	18.7	91,147,815	60,143,720	31,004,095	34.0
Västerbottens	72,426,447	58,152,185	14,274,262	19.7	—	—	—	—
Norrbottens	100,415,941	89,655,671	10,760,270	10.7	—	—	—	—
Rikets landsbygd	2,379,456,866	1,977,330,153	402,126,713	16.9	—	—	—	—

Bil. 2.

Beräknad fastighets- och inkomstbevilning å landsbygden åren 1920 och 1921. ¹⁾

	Fastighetsbevilning Taxerat belopp Kr.	Inkomstbevilning				Fastighets- och inkomstbevilning			Kom- munal- skattens relativa höjd
		Taxerad inkomst Kr.	Därav beskattnings- bar inkomst		Taxerat belopp Kr.	Därav beskattnings- bart belopp			
			Kr.	%		Kr.	%		
Samtliga län ... 1920	434,340,538	2,379,456,866	1,977,330,153	83.10	2,813,797,404	2,411,670,691	85.71	—	
Särskilt under- sökta län 1920	270,151,744	1,321,582,997	1,070,971,878	81.04	1,591,734,741	1,341,123,622	84.26	100.0	
1921	—	1,832,398,679	1,154,695,552	63.02	2,102,550,423	1,424,847,296	67.77	94.1	
Därav kommuner, i vilka år 1921 beskatt- ningsbar inkomst ut- gör nedan angivna del av bevilnings- taxerad inkomst:									
1. Över 50 %... 1920	241,663,016	1,241,958,647	1,021,933,146	82.28	1,483,621,663	1,263,596,162	85.17	100.0	
1921	—	1,700,991,987	1,094,632,295	64.85	1,942,655,003	1,336,295,311	68.79	94.6	
2. 40—50 %... 1920	26,047,292	73,141,117	45,555,046	62.28	99,188,409	71,602,338	72.19	100.0	
1921	—	119,705,790	55,762,564	46.58	145,753,082	81,809,856	56.18	87.5	
3. mindre än 40 % 1920	2,441,436	6,483,233	3,483,386	53.78	8,924,669	5,924,822	66.39	100.0	
1921	—	11,700,902	4,300,693	36.76	14,142,338	6,742,129	47.67	87.9	

¹⁾ Vid beräkningarna för år 1921 har fastighetsbevilningen upptagits till samma belopp som för år 1920. Tabellens uppgifter rörande fastighetsbevilningen äro i övrigt endast approximativt riktiga.